

Organizația militară – Între autonomie și control

Teoretic, între „națiune/naționalism” și experiența de război a unui mare grup uman, în devenirea lui ca națiune, implicat a relației sale cu propria armată, se stabilesc relații strânse.

Baechler (1992) spune: „Conaționalii au un trecut comun, întins pe secole și chiar milenii. Trecutul comun nu este constituit prin acumularea unor generații succesive, în același spațiu (...), ci din războaie duse în comun împotriva celorlalte națiuni și între naționali.(...)”

Războiul și națiunea sunt atât de strâns legate, încât nu ar putea exista o singură națiune, ci doar națiuni, fiecare definindu-se împotriva și față de celelalte.” (în R. Boudon, 2000, p. 106).

Definiția armatei în *Lexiconul Militar* (1994) este: „Grupare de oameni înarmați, organizat` [i între]ținut` de stat în vederea ducerii r`zboiului”. Din această definiție, de maxim` generalitate, rezult` relația organizației militare cu statul [i rostul acesteia – „ducerea r`zboiului”. Este în general admis faptul c` r`zboiul reprezint` un act politic al statului care decide recurgerea la forța militar` pentru a-[i promova un interes politic, apoi preia tratativele de pace [i încheie pacea. R`zboiul, din momentul aplic`rii forței armate, respectiv gestiunea forței cu finalit`ji strategice [i tactice în scopul obținerii victoriei, revine organizației militare, specializat`, cu atribuțiuni exprese, **exclusive**, privind preg`țirea, organizarea [i ducerea lui. Semnificativ, între liderii militari ai beligeranților, dup` caz, se poate conveni, din rațiuni strict militare, armistițiul. Tratatetele de pace revin autorit`jii politice.

În momentul de față, ca urmare a tehnologiilor avansate, a noii filozofii a luptei [i a costurilor implicite, se impune profesionalizarea integral` a personalului militar [i centrarea organizației pe funcțiuni [i finalit`ji strict militare, de r`zboi. Alte

Dr. MIHAI TURCU
Universitatea „Lucian Blaga”, Sibiu

probleme, de securitate național`, de exemplu, care necesit` intervenția unor organizații militarizate, revin, în unele state din NATO, unei forme de miliție (organizații civice militarizate, cu implicare în probleme de securitate național` intern`). Cu aceste determin`ri esențiale, în aplicarea eficient` a forței (ceea ce înseamn`, în termenii secolului al XXI-lea, aplicare prompt`, concentrat` în timp [i spațiu, dozat`, cu minimum de pierderi [i cheltuieli, cu efect strategic sau tactic maxim, în condiții de indeterminare crescut`) organizația militar` poate fi structurată [i funcționa într-un singur mod, cel **militar**. Caracterul special al organizației militare decurge din obiectul activit`jii – r`zboiul [i mijlocul specific – lupta armată, deci organizarea adecvat` a obiectului [i a mijlocului.

Organizația militar` modern` este o organizație de serviciu, patronul unic este statul, iar serviciul este specific [i exclusiv. În această relație constituțional` [i legal`,

statul îi definește scopurile care pot fi servite militar și decide asupra implicării armatei în promovarea lor. Armata este obligată, atât ca organizație, cât și individual, prin militarii, să se implice specific în sensul și pentru realizarea obiectivelor decise de stat, imperativ impuse spre execuție armatei. Statul răspunde pentru decizia de beligeranță, iar armata pentru execuție. Înaintea deciziei statului de a implica armata în promovarea unui interes politic, militarii sunt consultați ca experți privind chestiunile strict militare, decizia de beligeranță rămânând însă una exclusiv politică și civilă. Deciziile privind extensia, dotarea și pregătirea armatei sunt realizate în funcție de evaluările și conceptul politic ale statului și de resursele de care acesta dispune și pe care decide să le investească în sistemul militar. Și într-o astfel de problemă trebuie consultați experții militari. Promovarea militarilor în funcții superioare urmează calea birocratică militară, în concordanță cu experiența și competența atestate, numirea sau revocarea revenind ministrului de resort și efului statului, ambii civili. Deși armata face un serviciu specific politicului, legal, în orânduirile democratice liberale pluripartite,

organizația este **înut în afara jocurilor politice**, atât în interesul ordinii politice democratice, dar și în interesul stabilității organizației și carierelor militare (Huntington, în Sava [a., 1998).

În diverse moduri, puterile statului au posibilitatea unui control asupra armatei, în special guvernul, prin ministrul civil al apărării (acesta fiind membru al Executivului), care este răspunzător față de guvern pentru implementarea politicii de securitate națională, dar și față de armată pentru asigurarea organizației cu cele impuse de misiunile specifice, potrivit politicilor stabilite și în condițiile organizației. Un guvern, în funcție de dinamica socială și conjunctura politică, este legitimat electoral, dar este legal numai vremelnic. Guvernele succesive pot avea optici diferite privind armata sau implicările naționale militare. Ar trebui să fie însă constantă, ca o condiție a suveranității statului, existența organizației și adecvarea ei provocărilor geopolitice pentru națiune și sistemului alianțelor politice și militare strategice ale națiunii, acestea transgresând configurațiile politice ale parlamentelor și guvernelor succesive.

Diferența de dinamica politică alertă, cu ciclicitățile ei, **organizația militară, în esența ei, este continuă**, avizată de **constructe și dinamici pe termen mediu și lung**, atât în ceea ce privește dotările, cât și calificarea/formarea militarilor, ambele presupunând concept temeinic și costuri mari.

În mod paradoxal, marile democrații liberale sunt și puteri militare, între conceptul

organizațiilor democratice-liberale și conceptul universal de organizare militară existând diferențe esențiale.

Definirea simplă, foarte generală, a organizațiilor, propusă de Friedberg (1992) – „**Ansambluri umane formalizate și ierarhizate în vederea asigurării cooperării și coordonării membrilor lor pentru atingerea unor scopuri date**” – se potrivește organizației militare, trebuind doar adăugată, pentru specificare, natura scopului, respectiv obținerea victoriei prin **lupta armată**, adăos care privește mijlocul specific de atingere a scopului, mijloc care dictează atât organizarea, cât și cooperarea, dar și principiul ierarhic al deciziei sub forma **ordinului militar**. Miza specifică, protecția națiunii de distrugeri, pierderi umane, pierderi teritoriale și politice *versus* promovarea unor interese majore prin lupta armată, în caz de victorie, scoate organizația militară din spațiul nuanțelor. Fără nuanță este și condiția beneficiarului, marele grup social – națiunea – care are sau nu un statut juridic internațional în raport de capacitatea sa de a și promova interesul național și prin forța militară, capacitate de care depind și alianțele sale internaționale sau statusul națiunii într-o alianță. Supraviețuirea unui stat și supraviețuirea armatei, ca organizații, depind una de cealaltă. Cu antecedentul imperiilor militariste sau al unor regimuri militare, ipostaze în care marele grup social este organizat militar sau de către militari, națiunile moderne diferă organizațional de organismul militar pe care îl includ. Diferențele nu pot deveni incompatibile, compatibilizarea cere **ajustări reciproce fără posibilitatea suprapunerii identice**, unele diferențe structural-

funcționale esențiale fiind ferme. Națiunile-stat moderne sunt organizații politice conduse de instituții cu velenitate rațională. Armatele moderne, instrumente de forță ale statelor moderne, sunt organizate **birocratic**, forma **rațională**, standard, de organizare a administrației publice. În prezent, înalta tehnologizare a mijloacelor militare, logistica militară complexă, informatizarea, adaugă raționalitate în raporturile organizației. Raționalitatea posibilă, în domeniul activităților [i relațiilor umane organizate, este limitată [i relativă. Premisele raționalității înalte sunt: **1.** deținerea tuturor informațiilor [i o capacitate nelimitată de prelucrare a lor; **2.** identificarea deciziilor rezolutive optime din toate opțiunile posibile; **3.** o idee clară privind propriile preferințe, definitive [i ierarhizate.

March [i Simon (1958) demonstrează, prin studii empirice, imposibilitatea întrunirii condițiilor 1 [i 2 [i normalitatea **„raționalității limitate”** [i a deciziilor doar **„satisfăcătoare”**, perfectibile. Festinger introduce conceptul de **„disonanță cognitivă”**. Analiza empirică a deciziei sub specia disonanței cognitive, aplicabilă în special condiției 3 a deciziei raționale, evidențiază normalitatea deciziilor imprecise, mai mult sau mai puțin coerente [i univoce. Principial, formalizările birocratice, principiile [i regulile înalt raționale, normative, sunt impersonale. Activitățile [i acțiunile – iar în

organizațiilor – instrumente ale puterii, sunt tehnice sau birocratice, riguros reglementate, formalizate procedural. Activitatea militară specifică, lupta armată, prin indeterminarea conținutului în situația de luptă, celeritatea acțiunilor, riscul crescut presupun lanțuri decizionale adaptate luptei, la toate nivelurile de decizie cu miză capitală, în special la cele de execuție, [i, implicit, un comportament activ, cu alegeri prin constrângere oportuniste, respectiv o adaptare activă [i rezonabilă. (Crozier [i Friedberg, 1977; citați de Friedberg, în Boudon, 2000, p. 426). Această modalitate cere considerarea actului decizional în termenii **raționalității utilitare** în care se împletesc elemente de raționalitate [i iraționalitate (emoțională, cognitivă, conativă, dar [i elemente morale sau ideologice). Prin compensație, formalizarea birocratică, rațională, conferă organizațiilor-instrument, stabilitatea [i previzibilitatea comportamentelor, importante atât pentru putere, cât [i pentru public, dar, în egală măsură, [i pentru membrii organizațiilor în cauză. În activitatea militară, raționalitatea organizării militare compensează eficient indeterminarea înaltă specifică luptei armate. Comanda militară, la oricare nivel, inclusiv la cel superior, „de stat major”, diferă esențial de decizia politică. Comanda militară, ca [i răspunderea, revine unui militar cu abilități verificate [i status-rol expres constituit, **este nedeliberativă [i personală, imperativă [i executorie**

(singura excepție de la regula privind executarea ordinului militar privește o situație mai mult teoretică). Statul major nu este un for deliberativ, ci un instrument tehnic de analiză [i proiectii alternative pentru uzul decidentului unic – comandantul. **Comanda militară unică, personalizată**, corespunde exigențelor comenzii în luptă. Asigură promptitudinea comenzii în situații dinamice cu grad de incertitudine [i risc înalte, elimină disonanța cognitivă – fapt esențial pentru fermitatea acțiunilor militare –, lasă loc „raționalității suficiente”, dar [i deciziei „iracionale”, neori singura posibilă, important fiind să existe o decizie. În activitatea specifică, lupta armată, în absența unui lanț decizional neîntrerupt [i a caracterului organizat al activității (în corelație cu coeziunea grupului, vital necesară) poate fi pierdută, ceea ce constituie un risc capital. Comanda unică, personalizată, este baza disciplinei militare, principiu în structurarea [i funcționarea organizației [i element central al culturii organizaționale militare.

Organizația militară este înalt integrată. Integrarea este un construct intenționat, rațional, [i, în condițiile luptei efective, legat de riscul înalt, un fapt emoțional, un complex de reguli [i relații interpersonale, rațional-iracionale. Din punct de vedere tehnologic, eficiența militară decurge din organizarea comportamentelor [i a resurselor, dar [i din certitudinea indivizilor privind eficiența organizării, a apartenenței [i a cooperării, a promptitudinii [i a adecvării comenzii. Obiectivele [i scopurile organizației militare sunt stabile, ca [i tipul scopurilor latente, pe care nu le analizăm, dar le corelăm cu ideea de **forță, putere [i prestigiu**. Motivarea membrilor organizației în vederea participării, acceptării scopurilor organizației [i realizării acestora împletește indisolubil scopurile [i motivele explicite cu cele implicite, unele legitimându-le pe celelalte.

Structura formală a organizației se adecvează scopurilor, mijloacelor, eficienței, dar [i motivelor membrilor organizației, exprimă problemele gestiunii, controlului ierarhic [i puterii în organizație [i a organizației. Organizația exprimă, astfel, raționalitatea introdusă în organizare [i în raporturile organizației cu statul, raționalitate internalizată, dar [i emergența texturii personale, subiective, emoționale. Aparența de coerență mecanică, rațională, a organizației este dublată de coeziunea militarilor, care-[i asumă integral organizația, admit conflictualitățile ei interne, stereotipice, ca parte a jocului cu reguli [i cutume, în care se înscriu [i performează motivații. La conflictele organizației cu alteritatea ei, participarea militarilor este colectivă, solidară, organizată [i necondiționată, fie ea [i iracională. Coerența organizației este condiția eficienței sale, fie în sarcină, fie în confruntările sociale, [i nu are ca alternativă decât distrucția.

Organizația militară respinge, atât formal, cât [i informal anarhia în favoarea legăturilor puternice. Această coerență este consecventă [i previzibilă. Spre deosebire de organizația militară, organizațiile politice [i organizările politice de circumstanță, prin specificul mijloacelor politicii, sunt **„sisteme cu legături slabe”** (Weick, 1976, citat de Friedberg, 1992, în Boudon, 2000, p. 430).

Birocrația militară este formalizată potrivit principiului comenzii militare unice, personalizate, sistem care conferă atributele de legalitate, autoritate [i legitimitate comenzii, ca [i încercarea cu întreaga responsabilitate a comandanților. Principiul este transmis **[efului statului, ca [ef al armatei**. În cultura organizațională militară este important ca [eful armatei să fie [eful statului [i este irelevant dacă acesta comandă efectiv

armata. De[i specific, particular, cultura organizației militare, simbolurile [i ritualurile ei publice se includ sunt parte integrant a statului național. Comportamentul [efului statului ca [ef al armatei este semnificativ pentru armat, dar nu numai.

Civili care joac rol politic în raport cu organizația militar, cum ar fi, de pild, mini[trii sau secretarii de stat, nu sunt percepuți de armat sau de corpul social ca fiind identici cu armata, pe care, de fapt [i de drept, nu o comand, ci doar o controleaz, teoretic, în baza mandatului electorilor. Mentalul militar, specific unei organizații excepționale prin obiective [i mijloace, relativ **inchis**, accept greu o „autoritate” (în)eleg, prin **autoritate**, acea relație prin care o persoan sau un grup accept ca legitim faptul c deciziile [i acțiunile sale s fie ghidate de o instan exterior. DS, 1998). În raport cu vechimea organizației militare [i cultura ei, ministrul civil al ap r rii este în afara tradiției, iar charisma nu este un criteriu în nominalizarea acestui ministru [i, deci, dou elemente din cele trei care fac acceptabil autoritatea, lipsesc. Poate fi identificat ca efectiv doar criteriul rațional-legal, operaționalizat prin competen [i poziția ierarhic care ofer garanții de temeinicie a deciziilor [i dreptul de a decide. Specific, **un civil nu are competen militar înalt [i, legal, nu are drept de comand**. Exercițiul de autoritate al ministrului civil al ap r rii se poate exercita în sensul celor trei funcții esențiale ale autorit [i:

- a. impunerea intereselor sociale generale în concurs cu cele particulare;
- b. operarea de simplificări funcționale;
- c. oferirea unui cadru unificator pentru activitatea organizației. Autoritatea este un complement al judec [i independente, al asum rii de responsabilit [i, al evalu rii critice [i provoc rii autorit [i existente. Cineva exterior organizației [i f r statut [i prerogative militare,

desemnat s exercite o autoritate asupra organizației, are o problem „politic” (prin **politic** în)eleg procesul prin care un grup uman, cu opinii [i interese inițiale diferite, ajunge la decizii [i opinii colective care se impun întregului grup [i simbolizeaz o politic a acestuia în ansamblu. DS, 1998). De altfel, singura problem legitim [i legal pe care o are este aceea de a promova un obiectiv de etap în domeniul securit [i naționale, ca expresie a obligației [i a r spunderii fundamentale [i permanente a statului în raport cu națiunea. Evident, acest concept normat [i normativ al autorit [i civile, este o oper politic de anvergur, care incumb r spundere capital, impus organizației militare.

Organizația militar, prin specific, poate fi considerat, în optic structuralist-funcționalist, ca fiind un sistem de statute [i roluri sprijinite [i articulate pe un ansamblu de norme [i valori integrate, f r a fi reductibil la acestea, chiar dac sunt asimilate [i performate riguros de membrii organizației. În acest cadru, r mâne, totu[i, un spațiu personalizat, de libertate, în care se înscrie îns [i comanda militar, mai ales în condițiile luptei armate. Formalizarea înalt a organizației militare o distinge de oricare alta, în mod categoric de organizațiile politice democratice.

Organizarea militar

originar poate fi considerat natural, fiind, în prezent, un elaborat social supraformatizat racordat marilor funcții ale sistemului social.

Schimbarea organizației militare are marje restrânse de incertitudine, schimbarea [inând mai puțin de voin[a politic sau de jocul raporturilor de putere-dependen interne [i negocierile posibile, cât de obiect, dar în special de schimbarea alert a mijloacelor [i metodelor de gestiune-aplicare a forței. Sistemul social românesc sufer schimb ri radicale, sistemul relațiilor politice [i militare ale] rii s-au modificat, fapt care oblig organizația militar la schimbare alert pentru aducerea capacit [i militare la standardele cerute de noile relații. Capacitatea de negociere a organizației militare în acest demers este restrâns. Patronul unic, statul, finanțatorul organizației militare, în timp de pace, într-o societate matur politic, cu instituții legitime [i performante, are capacitatea de a-[i impune condițiile. În cazul României, ast zi, schimb rile legate de participarea la structurile militare occidentale, se impun din afar statului [i armatei, existând îns un consens politic [i militar în a le accepta. Schimbarea esențial a tipului de organizație militar din „armat de contingent” în armat profesionist, oblig armata la contracție, perceput ca sacrificiu, dar este de sperat cu folos politic, inclusiv pentru organizație [i membrii acesteia. Ambii „juc tori” – statul [i armata – adopt în această privin comportamente raționale, câ[tig toare, respectiv „...cel puțin pe termen scurt, s respecte regulile acestuia [ale jocului, n.n.], adic s accepte constrângerile spre a-[i vedea interesele progresând” (Friedberg, E., în R. Boudon, 1992, p. 435), ambii juc tori fiind raționali [i, în fapt, în afara vreunei alternative. Este de sperat ca, în plan național, înv]area constrângerilor unui joc, **stabil**, propus din afara sistemului social propriu, dar de dorit național, s conduc la dobândirea normelor [i valorilor corespunz toare [i s nasc procese de socializare pozitiv (Friedberg, ibidem).

Problema „frontierelor organizației” este una cheie. Orice sistem viabil presupune relații cu mediul s u, dar [i o diferen între sine [i alteritatea sa, interiorul [i exteriorul acestuia fiind definite în raport cu o „frontier”.

În termenii tipurilor de organizare-relaționare Burns [i Stalker, organizația militar, în timp de pace, este de tip „mecanic”. În timp de r zboi, armata, ca [i mediul în care acționeaz, dezvolt caracteristici unice neintegrabile tipologic.

Tipul „mecanic” se identic prin organigrama foarte elaborat, detaliat, printr-o slab comunicare vertical [i o mare

Foto: PETRIC - MIHALACHE

Foto: C-T-LIN OVREIU

Efficiența militară decurge și din certitudinea indivizilor privind eficiența organizării și adevărea comenzi

concentrare a puterii la vârf. Mediul în care se pot constitui [i funcționează organizațiile de tip „mecanic” este stabil, lipsit de inovație, previzibil. Tipul „organic” contrazice punct cu punct premisele [i caracteristicile modelului mecanic. Observăm, aadar, că modelul mecanic are frontiere ferme [i precise, coeziune formală mare [i tendință spre autarhie.

Lawrence [i Lorch (1967), citați de Friedberg (ibidem, p. 437), conchid că diferențierea organizațională favorabilă gestionării relațiilor cu un mediu fracționat poate crea potențial conflictual intern [i, în consecință, probleme de integrare organizațională. Autorii stabilesc existența unor relații fundamentale:

1. relația dintre variabilele externe;
2. relația dintre stările interne de diferențiere [i integrare;
3. procedurile de rezolvare ale conflictelor (intra-organizaționale [i organizaționale-mediu).

Aparent, organizația militară este de tip „mecanic” (o organigramă foarte elaborată [i detaliată, cu slabă comunicare internă verticală [i mare concentrare a puterii la vârf).

Armata este, astăzi, implicată într-un amplu proces de schimbare, potrivit conceptului armatelor postmoderne ale statelor puteri continentale [i supraputeri. Această dinamică este conceptualizată, planificată [i certă. Organizația s-a confirmat ca stabilă, coerentă, în standard militar clasic, în anii 1989 – 1990, un moment de criză majoră a mediului său. Mediul organizației militare este în curs de restructurare, după fractura din 1989, fiind fluid, incert, inițial cu grad mare de libertate [i conflictualitate [i multiple. În aceste condiții, problema frontierei organizației este acută.

Organizația afectată de avalanșa reformei proprii [i a mediului său face efort pentru reconstruirea propriei frontiere. Mediul social, marcat de schimbări, incertitudini existențiale [i atmosfera de confruntare politică, este doritor de repere ferme, atribuie [i cere armatei, în același timp, consistență, stabilitate, implicit frontiere ferme. Frontierele ferme se pot asocia indiferenței mediului față de organizație [i permite subzistența organizației în condiții de performanță suboptimală.

În istoria modernă a României, organizația militară a performat suboptimal în două războaie mondiale. Polemologic, incriminate sunt neglijența factorului politic privind înzestrarea, sistemul de instrucție [i comanda, cu observații pozitive privind angajamentul soldaților [i comandanților la nivelul de execuție. Politic, în spiritul vremii, acest angajament, mărșabil în pierderi, a fost intens eroizat [i constituie conșinut al mândriei naționale. Astăzi însă, doar eficiența cu un minimum de pierderi se constituie în asemenea conșinut. Transformarea militarilor în eroi, în [i imediat după război corespunde unei stări psihice colective, dar [i interesului politic, face inoportună critica [i acoperă fraudele mari [i mici [i corupția care înflorește pe seama armatei, în special atunci când un război este iminent, statul fiind justificat să cheltuiască iar națiunea dispusă să suporte sacrificii. Proasta înzestrare a armatei române – se spune uneori, discret, ca factor-cheie al performanței suboptimale [i diverselor pierderi în război, inclusiv de vieți omenești – s-a datorat iresponsabilității guvernelor României [i imenselor fraude pe

seama înzestrării armatei. Guvernarea comunistă, în condiții de război rece, nu a făcut excepție. A procedat însă iresponsabil în politica de cadre, de înzestrare a armatei, în general în ceea ce privește echiparea [i instruirea contingentelor.

Armata trece astăzi printr-un proces esențial de schimbare. A luat sfârșit armata „de contingent”. Relația directă între organizație [i universul masculin al națiunii încetează, ca [i, de asemenea, funcția inițială, formativă [i culturală națională. În consecință, frontiera organizației se accentuează spre corpul social. Cadrul liberal-democratic, constituțional, accentuează frontiera politicului în raport cu armata, în mod special în cazul unei armate integral profesioniste, forțate, dar [i condiție socială distinctă, cu interes de grup specific, fiindu-i interzisă organizației implicarea în politică. Armata de contingent, „națională”, prin însăși [i condiția luptătorilor, acum profesionalizată, cu atribuțiuni într-o alianță cu interese globale, devine „a statului”. În raport cu momentul istoric imediat anterior, eliminarea excesului ideologic, a politizării [i a contradicției dintre aspirația militarilor de a fi „ai națiunii” [i pretenția politicului ca ei să fie „ai partidului unic”, se poate considera rezolvată.

Conceperea organizației ca structură birocratică cu frontiere ferme protejează organizația de ingerințele politice directe. În descrierea ideal-tipică pe care o face Max Weber (1920), birocrația are [apte mari caracteristici: 1. continuitatea principiilor pe care se bazează autoritatea, 2. existența unui corp de reguli impersonale ce delimitează clar sferele de competență; 3. existența unei ierarhii clare de funcții; 4. preponderența calificării, ca regulă de acces la diferitele funcții, cu excluderea altor criterii (politice [i religioase); 5. existența unui sistem de pregătire [i mai ales de examinare care să permită detectarea [i

atestarea acestor calificări; 6. separarea funcțiilor de conducere de proprietatea asupra mijloacelor de producție; 7. preponderanța procedurii scrise în desfășurarea activității cotidiene.

Birocrația raționalizează, depersonalizează [și standardizează activitatea umană, permite gestionarea problemelor afective [și emoționale ridicate de confruntarea consubstanțială cooperării umane a membrilor unei organizații cu dependența, cu puterea [și cu arbitrarul de natură personală. Principiul 4, legalizat [și respectat, este cel care protejează esențial organizația militară de manipularea politică. Cultura organizațională militară completează [și specifică structura formală a organizației.

Cultura militară, valorile specifice, interiorizate de indivizi prin învățare, devin constrângeri pentru percepții, reacții afective [și alegeri. Prin contingență culturală [și contingență structurală (Friedberg, 2005) cultura dominantă a momentului dat tinde să se impună generalizator. Cultura politică exprimată în organizarea puterii tinde să fie impusă substructurilor statului, unele din ele organizații foarte specificate, inclusiv cultural, cum este armata. Se observă că impactul culturii occidentale postmoderne asupra armatelor democrațiilor liberale are consecințe în ceea ce privește generalizarea, determinismul structural-funcțional tehnicist, adaptat condițiilor activității specifice, toate corelate „eficienței”, ca valoare centrală. Cultura militară prezervă valori [și forme autogenerate istoric, dar preia continuu, activ [și selectiv, elemente din cultura curentă a corpului social în care ființează [și din care face parte, dar căruia îi [și transferă elemente ale propriilor valori.

Cultura dominantă [și cultura politică a unei societăți în tranziție [și sincronizare, de la societatea tradițională rurală la societatea industrială capitalistă, apoi socialistă [și iar [și capitalistă [și la postmodernism, cu elemente conservate din toate nivelurile, doar parțial depășite [și doar parțial achiziționate în proces de sintetizare, sunt greu de definit. În ceea ce privește cultura politică, pot fi identificate nivelul ideologic sincronist, [și nivelul pragmatic, relativist, sincretizator. În raport cu toate acestea, cultura militară, atât prin relația cu factorul tehnic, cât [și prin faptul de a se fi sincronizat modernității militare mult anterior ansamblului social, prezintă un profil mai simplu, mai clar, mai solid, cu avans privind asimilarea a ceea ce este postmodern în sistemul militar occidental, fără a se lipsi de identitate proprie, în condițiile unei ostilități față de ideologic [și rezerve față de politic. În acest sens [și prin contrast, armata este percepută public ca element social de stabilitate, continuitate, dar [și de modernizare, cu efect negentropic. Experiența crizei sociale majore din 1989 [și a tensiunilor din anii următori, în

pofta controverselor, cu evoluția lor, privind implicările sau neimplicările armatei, susține concluzia că organizația asigură virtual [și, la nevoie, efectiv, securitatea internă.

În consecință, atât corpul militar, cât [și corpul social manifestă nervozitate față de ingerințele din afara armatei, cu efecte suspectate în sensul fluidizării a ceea ce cere a fi consistent, evident [și previzibil, [și se refuză transformarea armatei într-un element de forță disponibil pentru servirea unor interese parcelare. Armata este percepută în continuare de corpul social ca fiind național, în serviciul interesului ultim al ansamblului națiunii. Este o situație în continuitatea mentalului colectiv organizat romantic, corelat demersului istoric îndelungat [și accidentat de constituire a națiunii române [și a memoriei încă vii a războaielor mondiale din secolul al XX-lea, în care se implică relația încă vie a raportului fiecăruia membru al corpului social, femeii [și bărbați, cu armata ca mișcare națională, de unde rezultă o situație sentimental-personală față de instituție [și militari, în general. Noua organizare militară [și încadrarea într-un ansamblu (NATO), ca [și statutul soldaților – oameni maturi incluși prin contract într-o activitate care reprezintă, temporar, ocupația lor – urmează să schimbe situația acestora din urmă dintr-un raport direct, personal, într-unul abstract, politic, alături cum este relația fiecăruia cu statul [și un guvern concret, cu o realitate organizată europeană [și atlantică. Faptul va accentua granița organizației [și față de corpul social concret, probabil în cursul generației imediat următoare, fără a exclude sprijinul național față de corpurile militare naționale din componența structurilor militare de război din alăturările aliate internaționale.

În esență, în formula actuală, armata este un instrument de forță la dispoziția statului, mai degrabă instrumental [și mai puțin „național”, reperat strict funcțional, dar care urmează să câștige organizațional autonomie ca organ expert, parte a unui agregat internațional global, incluzând relativ indistinct propria națiune, în relație birocratică cu guvernul [și parlamentul național, [și nite să garanteze o anumită contribuție militară națională utilă securității colective a

agregatului din care face parte. Guvernul devine, sub raport militar, responsabil internațional privind contribuția militară a națiunii în perimetrul căruia guvernează, față de agregatul care asigură indistinct securitatea colectivă. Marja de libertate a guvernului în problemele militare va scădea [și, pe cale de consecință, [și suveranitatea statului. ■

BIBLIOGRAFIE

- Baecheler, J., *Grupurile [și sociabilitatea*, în R. Boudon, *Tratat de sociologie*, București, Humanitas, 2000.
 Friedberg, E., *Organizația*, în R. Boudon, *Tratat de sociologie*, București, Humanitas, 2000.
 March, J. G., Simon, H. A., *Organizations*, John Wiley, New York, 1989.
 Neculau, A., Ferreol, G., *Psihosociologia schimbărilor*, Iași, Polirom, 1998.
 Sava, I. N., *Studii de securitate*, Centrul român de studii regionale, București, Editura Ziua, 2005.
 Sava, I., N.; Tibil, Gh.; Zulean, M., *Armata [și Societatea*, București, Editura INFO-TEAM, 1998.
 De Visscher, P., Neculau, A., *Dinamica grupurilor*, Iași, Polirom, 2001.
 Vlăsceanu, M., *Organizații [și comportament organizațional*, Iași, Polirom, 2003.